כך לאו מפסיקין להבדלה. כ"ג אית ליה לקמן [ב] דלהבדלה אינה קובעת ואם התחילו אין מפסיקין להבדלה בהבדלה פליג אשמואל: לעקירת שלחן. היינו ברכת המזון כדפרישית לעיל [ג] שהיו רגילין לסלק שהיו להם שולחנות קטנים שכל אחד אוכל על שולחנו והיו מסלקין מלפני כולם ולא מלפני המברך ואנו שאנו אוכלים בשלחן אחד אין נכון לסלק [ד]:

איקלע פירש מפה וקידש. בהתחלת סעודה אחרי כדפי' רשב"ם: **ושוין.** לר' גרסינן ושוין קאי אר"י יהודה ור"י יוסי כדפירש רשב"ם [ה]: **שאין מביאין את השלחן אא"כ קידש.** והא דאמר בכל מתני' (שבת דף קיט:) מלא שלחן ערוך מלאך טוב אומר כי' לא קשה דערוך הוא במקום אחר אך אין מביאין אותו למקום סעודה עד אחר קידוש ובכשיר שלחנות שלנו שהם גדולים יותר מדאי וקשה להביאם אחר קידוש אלא להפסיק כל כך בין קידוש לסעודה אנו רגילין לפרוס מפה ולקדש והטעם מפורש בשאילתות [ו] כי היכי דתיתי סעודתא מיקרא דשבתא ויש מפרש זכר למן שלא היה יורד בשבתות [ז] וי"ט והיה טל מלמעלה ומלמטה והמן בינתים [ח]:

ידי יצאו. אף על פי שלא שתו רק שיטעום המברך או אפילו אחד מהם כדמוכח בסוף בכל מערבין (פרק ג דף מ:) ולכתחלה צריך שיטעמו כולם וצריכא דהלכה כשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה ואע"ג דבעלמא [ט] הלכה כרב באיסורי וגם ר' יוחנן סבר לקמן כרב הכא הלכה כשמואל דרב הונא ורבה ואמרי סולהו סברי בסמוך אין קידוש אלא במקום סעודה וכן פסק במגילת סתרים והמקדש שדעתו לאכול במקום אחר יכול להוציא את האוכלים שם דלדידהו הוי מקום סעודה וכן משמע דמסתמא אחד מבני העיר היה מקדש בבהכ"נ ומוציא האורחים והיכא דליכא אורחים סמוך לבהכ"נ אין לקדש דהוי ברכה לבטלה דקי"ל כשמואל ואין לומר במקדש כאן על דעת שרוצה לאכול במקום אחר מודה שמואל דיש קידוש והא דפליגי בסתמא מדפריך ושמואל למה לי לקדושי בני כנישתא ומיהו ממקום למקום בבית אחד כגון מאיגרא לארעא גרסה דמודה שמואל אם קידש באיגרא כדי לאכול בארעא דמשיב קידוש במקום סעודה וכן מוכח בירושלמי [י] דקאמר רבי יעקב בשם שמואל קידש בבית זה ונמלך לאכול בבית אחר צריך לקדש ר' אחא בשם ר' אושעיא אמר רב מי שסוכתו עריבה עליו מקדש ליל י"ט האחרון בביתו ועולה ואוכל בסוכתו א"ר טן ולא פליגי מאי דאמר רב בשלא היה בדעתו לאכול בבית שקידש ומאי דאמר שמואל בשהיה בדעתו לאכול בבית שקידש והא דקאמר ולא פליגי היינו ממקום למקום בחד בית ולאו דוקא נקט בירושלמי קידש בבית זה ונמלך לאכול בבית אחר ומיישב שלא יחלוק בירושלמי עם הש"ס שלנו. [יא] כתב בשם רב נטרונאי גאון בתשובות מקדשין בבית הכנסת ונותן לתוך עיניו לרפואה כדאמר (ברכות ד' מג:) פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק מאור עיניו ואימת מהדרא ליה בקידושא דבי שימשי ומיהו בתי העזרי כתוב דהאי רפואה מלי למיעבד בקידוש שבבתו: **ידי** יין **לא יצאו.** וחיישינן לברך בביתם בפה"ג משום שיני מקום אכל משמע אם קידש בביתו על שולחנו שוב א"צ לברך על היין תוך הסעודה אע"ג דסבר יש קידוש שלא במקום סעודה ולא שייך קידוש לסעודה א"כ אם הבדיל על שולחנו פטור מלברך על היין שבתוך הסעודה אע"ג דיש הבדלה שלא במקום סעודה לכ"ע והכא יש לדחות דאיכא למימר דלא פטר אא"כ רוצה לשתות לפני המזון אבל תוך המזון לא פטר אך יש להביא ראיה מכילד מברכין (שם ד' מב) דתנן מיד על היין שלפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון פי' שהיו רגילין לשתות אחר הסעודה לפני ברהמ"ז משמע דכ"ש שפוטר היין שבתוך המזון שלא בא שלא לשרות אכילה שבמעיו ואפילו למאן דאמר התם בגמרא יין שבתוך המזון לא פטר יין שלאחר המזון היינו משום דאין יין שבא לשרות פוטר את היין הבא לשתות אבל יין שלפני המזון שבא לשתות דעדיף טפי כ"ע מודו דפוטר את היין שבתוך המזון ושוב אם צריך לברך בתוך המזון מאי קאמר יין שלפני המזון פוטר את שלאחר המזון תיפוק ליה דפטרו יין שבתוך המזון למ"ד התם דפוטר ודוחק לומר בשלא שתו יין תוך הסעודה ואע"ג דהתם מוקי לה בשבתות וי"ט ובשעת הקזת דם שאדם קובע סעודתו על היין ה"ה בחול נמי אם דעתו לשתות יין בתוך הסעודה אלא נקט שבתות וי"ט דאז רגילות לקבוע סעודתו על היין ותדע דבי"ט אם נמלך ואין בדעתו לשתות יין לא פטר [יב] משמע דהכל תלוי בדעתו הלכך אם מיד על היין לפני המזון ודעתו לשתות בתוך המזון א"צ לברך אחריו על הגפן ולא תוך המזון בפה"ג אבל אם נמלך אינו פוטר וגם צריך לברך אחריו ברכה מעין שלש: אף

כך מפסיקין להבדלה מאי מפסיקין [ב] לאו לעקירת שולחן לא למפה רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא איתו תבא קמיה פרס מפה וקידש תניא נמי הכי (ושוין [ג]) שאין מביאין את השולחן אלא אם כן קידש ואם הביא פורס מפה ומקדש תני חדא שוין שאין מתחילין ותניא אידך שוין שמתחילין בשלמא הא דתניא שוין שאין מתחילין משכחת לה בערב הפסח אלא הא דתניא שוין שמתחילין אימת אי נימא בערב שבת הא מיפלג פליגי לא קשיא כאן קודם תשעה כאן לאחר תשעה אותם בני אדם שקידשו בבית הכנסת אמר רב די יין לא יצאו ידי קידוש יצאו [ד] ושמואל אמר אף

מפסיקין לר' [ה] והכי פירושה רבה בר בר חנה איקלע לבי ריש גלותא ולא היו אוכלין קודם תפילה ולאחר שיצאו מבית הכנסת התפיל איימו מבא לקמיה המילו את הפת על השולחן כמו שאנו עושין קודם קידוש פרס מפה על הלחם ואח"כ קידש לפי שבלעדו לא היו מביאין את הלחם על השולחן עד לאחר קידוש כדתניא לקמיה לפיכך פרס מפה על הלחם והיינו כעין סילוק שולחן וכמי שאינו דומה ולאיה לדבר שכן עושין דקתני מתני' (לקמן דף קד.) מזגו לו כוס ראשון ואח"כ המילו לפניו ירקות וחזרת [ו] מטבל בחזרת מכלל דעד השתא לא איימי וטעמא כדפרישית בשאילתות דרב אחאי גאון בפרשת וישמע יתרו וכתוב בהו הכי וקרוב מבא מקמי דליקדים לקדושא דשבתא לא מקרבינן מ"ט כי היכי דתיתי סעודה ליקרא דשבתא והיכי דקרבינן לא מסלקינן ליה אלא פורס עליו מפה ומקדש דתניא ושוין שאין מביאין את השולחן אא"כ קידש ואם הביא פורס עליו מפה ומקדש והיכא דאתחיל סעודתא מדאתהר בתעלי שבתא וקדיש עליה יומא פורס מפה ומקדש ומטעם זה נהגו לפרוס מפה לחם עד לאחר קידוש בשבתות וי"ט. ויש מפרשין איקלע לבי ריש גלותא והיו מסובין על השלחן בע"ש וקדיש יומא ופרס מפה וקדיש ולא הגיעה לי דהא בריתא לקמיה דמסייענן ליה מייתי לא מפרשא בהפסקה אלא בתחלת אכילת ליל שבת: ושוין. לא ידענא אהיכא קאי ואיכא למימר ושוין רבי יוסי ור' יהודה דפליגי בהפסקה הכא מודי ר' יוסי לכתחלה מיהת אין מביאין קודם קידוש אע"פ שלא אכלו [ז] עד לאחר קידוש. ואית דמפרשי ושוין ב"ש וב"ה דפליגי בשלו דברים (ברכות ד' נא:) דאמרי ב"ש טוטלין לידים ואח"כ מזגין את הכוס לקידוש וב"ה אומרים אפילו אע"פ היכא דנטל ידיו מודין ב"ש דאין מביאין את השולחן עם האוכלין אלא א"כ קידש וכדפרישית טעמא לעיל. וגרסה בעיני דאיידי דאמרינן לקמיה מנא הדא שוין שאין מתחילין כו' איכא למעלה הספרים וכתבו נמי ושוין שאין מביאין כו' וטעות הוא בידם ולא גרסי' ליה: תני חדא שוין. ר' יהודה ורבי יוסי דפליגי לעיל בין בתחילת ערב שבת מן המנחה ולמעלה בין בהפסקה: שאין מתחילין. לאכול מן המנחה ולמעלה: משכחת לה בערב הפסח. כדקאמרת דאפי' רבי יוסי מודי בערב הפסח: כאן קודם תשעה. שוין שמתחילין לאכול ומשהתחילו בהיתר אוכלין עד שתחשך אפילו לרבי יהודה: כאן לאחר ט'. הוא דפליגי דלרבי יהודה אין מתחילין כדתניא לעיל בהדיא לא יאכל אדם בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מט' שעות ולמעלה כו' רבי יוסי אומר כו': שקידשו בבהכ"נ. הוא קידוש שנתקדש שלא ליטר בליל שבתות וימים טובים בבהכ"נ: ידי קידוש יצאו. אע"פ שלא שתו דקי"ל [ח] דהמקדש צריך שיטעום אם לא טעם אלא א' מהם יצאו כולן ידי חובתן כדמוכח בערובין בשילהי בכל מערבין (ד' מ:) ומיהו לכתחלה צריך שיטעמו כולן ולא צריכין תו לאקדושי בביתן דלא בעי רב קידוש במקום סעודה הלכך אע"ג דלא אכלי בבית הכנסת נפקי: ידי יין לא יצאו. שאם יש להם יין בביתם לשתות חייבין לברך בפה"ג שאינו פטורין בברכת הכוס של שתיית יין ששתו בבהכ"נ מאחר שעקרו ממקומן דה"ל היסח הדעת וצריך לברך אבל המקדש בביתו על שולחנו בשבת א"צ לברך על היין שבתוך הסעודה שהרי פוטרו יין שלפני הסעודה כדתנן בכילד מברכין (ברכות ד' מב) ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון ומוקי לה בגמרא בשבתות וימים טובים הואיל והדם קובע סעודתו על היין:

אף

א) עיין תוס' לקמן קב: ד"ה ה"ג ראשון, ב) קה:, ג) [דף קב.], ד) ע"א ד"ה מפסיקין, ה) [פרקא ומתן פומן נד.], ו) [עיין תוספות פלה כ: ד"ה והיכ], ז) יומא עה: [ועיין תוספות שבת דף קיט: ד"ה ומצלו], ח) [מכילתא דף מט:], ט) ברכות ס"ו ה"ו סוכה פ"ד ה"ח, י) ברכות מב ע"ב.

רבה בר רב הונא איקלע לבית ריש גלותא פרס וקדיש וכן הלכתא: **תאני חדא** ושוין שמתחילין ומוקמינן לה קודם תשע שעות. **אותם בני אדם** שקדשו בבית הכנסת אמר רב ידי קדוש יצאו ידי יין לא יצאו. ושמואל אמר

(א) רש"י ד"ה איקלע ל"ל קודם ד"ה אין מביאין וכ"כ עיין במרדכי:

א) ס"א ל"ג (גליון): ב) בכת"י הסדר ידי קידוש יצאו ידי יין לא יצאו, וכ"ה בראשונים (דק"ס): ג) ע"ל לשתות (גליון), וברשב"ם הגי' של שתיה: ד) נראה שבא לאפוקי מגי' הראשונים (רש"י ר"ח) שגרסו "תניא נמי הכי" קודם "מעשה דרבה בר רב הונא": ה) כדפר"ר איתא תניא נמי הכי ושוין שאין מביאין וכו' ותיבות "ולא גרסי" "אלא ה"ג" ליתא. ו) בכת"י ובדפר"ר ליתא תיבות "חזרת" ועיין שנוי נוסחאות שבמשניות ובתו"ט שם. ועיין דבש תמר שמוסיף אחר תיבת "בחזרת" וכו', ופפרש שראיית הרשב"ם הוא מהמשך המשנה "הביאו לפניו מצה": ז) ע"ל אבלי (רש"ש): ח) כפי שמבואר בפנהדרין (צב ע"א) שכל שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סימן ברכה (דבר שמואל): ט) ר"ל ולא אב"ש וב"ה ולשיטתם לקמן קו ע"ב ד"ה דומגין ע"ש (רא"ם הורדדן): י) מכאן עסה"ד ליתא בכת"י (דק"ס):

קידוש אלא במקום סעודה. ואם קידש ולא סעד לא יצא ידי קידוש: במקום למקום. מבית לעליה לא צריך לחזור ולקדש אם קידש שבת בבית והלך לאכול בעליה: דילמא מיתעקרא לבו שרגא. ולא תאכלו ואפילו אתם הולכים ישן בלא אכילה בקידושא דהכא לא נפקיתו ידי קידוש (היום[7]) דאין קידוש כו׳: כל מילי דמר. רבה: כחומרי דרב הוה עביד. כר מהני תלת דעביד לקולא כשמואל: בקולי דרב. כגון קידוש לא עביד: ה״ג וכי יוחנן אמר אף ידי יין נמי יצאו: אחד שינוי יין. שהמילו לו יין מתבית אחרת: אין

רש״ש

אף ידי קידוש לא יצאו. כדפרשינן בעמיה לקמיה אין קידוש אלא במקום סעודה דכתיב (ישעיה מח) וקראת לשבת עונג במקום שאתה קורא לשבת כלומר קריאה בקידוש שם תהא עונג ומדרש הוא לו נמי סברא היא מדאיקבע קידוש על היין כדתניא לקמן (דף קו.) זוכרהו על היין מסתמא על היין שבשעת סעודה הוקבע דתניא: אין קידוש אלא במקום סעודה. ואם קדש ולא סעד כאותו מקום לא יצא ידי קידוש: ה״ב. דאין קידוש אלא במקום סעודה אלא מבית לבית ממקום למקום אבל לא סעד מבית לבית אלא ע״ל לחזור ולקדש: איתעקרא ליה שרגא. נפל הנר וכבה קודם שאכל: לבי גגנא דרבה בריה. בית חופת בנו שהיו שם גרות דולקין בבית המשתה: מר. רבה: בי הוה מקדש. ואנו רוצין היינו ליפטר משם ולילך לביתנו: דילמא מיתעקרא לבו שרגא. ולא תאכלו ואפי׳ אתם הולכין ישן בלא אכילה בקידוש דהכא לא נפקיתו ידי קידוש כו׳: כל מילי דמר. רבה: מתירין מבגד לבגד. מתירין כלים של טלית זו ונותנין אותם לטלית אחרת: מדליקין. מנר מנוכה לנר אחרת של מנוכה וע״ל להדליק נר אחרת שאינה של מנוכה: והלכה כר״ש בגרירה.

מסורת הש״ס עם הוספות

א) שבת כב. מ. מנחות מא.; ב) עיין תוס׳ עירובין נג.: ד״ה לאתויי, ג) [שם ושבת כט.: מיז מלה כג.: תוספתא דפלה פרק ב), ד) עיין תוס׳ ברכות מב.: ד״ה ורב ששת, ה) ספ״ב, ו) מכילתין פ״א ה״א ועי׳ יפה עינים, ז) [דף מח:], ח) סוכה כז. וע״ש בתוס׳ ד״ה במינו, ט) נישין דף נז סוף ע״א י) ברכות דף מח ע״ב.

ליקוטי רש״י

כל מילי דמר. רבה כר נחמני. מתירין. לטלית אלית מטלית ישן לטלית חדש ומתחות מפרש טעמא דמתן דאמר. והלכה כר״ש. דאמר לעיל אין מתכין מיחר ותנ״ג דקעביד חרין וחיו מולדה דמוקים לו בתנא ומשום הילכתא כרב בתיקוני בכלים הס״ם כר מהני תלת נקטינהו נמי הדדי (שבת כב.). ובלבד שלא יתכוין לעשות חריין. חרין ליכא איסור דאורייתא דמוסר כלאמר יד הא. דמוסר דאמר לקמן מולדה דמוקים ותיב ה״מ מוסר כדרכו בחרש וקרדום (שם מו.). בחומרי דרב הוה עביד. כר מהני תלת חומרי אבל מקולי דרב אינה דלא עביד ואם קולא היא ודלמא לא עביד (שם מ.).

הגהות וציונים

א) תיבת ״הגנר״ ליתא ברי״ף וברי״ף (ועי׳ בחידושי רא״מ הורביץ בילק״מ): ב) גירסת הרי״ף ואפילו מארעא לאינרא הוה מקדש: ג) ר״ח גורס ואביל ולא גרס ״טעים מידי״ (ובזה מובן מדוע לא כתבו התוס׳ כאן כמ״ש לקמן ד״ה טעימו מידי, עיין רא״מ הורוביץ בילק״מ): ד) ח״מ מ״ז (גליון): ה) בכת״י נוסף קדיש בבית זה ושעד בבית אחר דומיא דקדיש של בית הכנסת דאפ״ה בית דחיינו מבית לבית: ו) בכת״י נוסף וחומרי ב״ה עליו הכתוב אומר הכפיל בחשך הולך אל״א אל כבש כו׳. ולפי הנוסח שלנו צ״ל העושה כדברי ב״ש (רש״ש, ועיין הגי׳ הב״ח): ז) בכת״י נוסף ואפ״לונתא דרב ושמואל קאי ואתי אידהו לתיבור ברב דאין [צריך] קידוש (אל״א) במקום סעודה ואף ידי יין נמי יצאו. (חיבת ״אלא״ נראה למחוק): ח) תיבת ומידהו ליתא בכת״י, ונכון (רק״ס): ט) כך הי״א בי׳ הרי״ף: י) שלא יזכלו לאכול כצ״ל (בארות המים) ועיין מהרש״א:

עין משפט נר מצוה

ז א מיי׳ פכ״ט מהלכות שבת הלכה ח סמג עשין מט טור ש״ע א״ח סימן רפט:

ח ב מיי׳ וסמג שם טו״ע א״ח סימן רעג סעיף ה:

ט ג שם סעיף (ב) [ד]:

י ד מיי׳ פ״ל מהלכות מילה הלכה יג. סמג עשין מו טור ש״ע א״ח סימן טו סעיף ה:

יא ה מיי׳ פ״ל מהלכות מעשה הלכה ט. סמג עשין ה טור ש״ע א״ח סימן תרעד סעיף ה:

יב ז מיי׳ פ״ח מהלכות שבת הלכה ה. סמג לאוין סה טו״ע א״ח סימן שלו סעיף ה:

הגהות הב״ח

(א) רש״ב״ם ד״ה והלכה מי״ב ומי׳ כשמואל לקולא בקולי דרב כגון קידוש לא עביד ומ״ג דמגמא דשבת בב״ש כנ״ל אמינא מתחמא נמחק: (ב) תוס׳ ד״ה וכי יוחנן וכו׳ כדפרשית לעיל. נ״ב ממהרי מ״ה לא יפתחו:

רבינו חננאל

אפי׳ ידי קדוש לא יצאו אלא צריך לקדש בביתו ולכרך נמי בזרא פרי הגפן. ורב מאחר שיצא ידי חובתו בבית הכנסת למה ליה לקדושי בבחב״נ. דאמרי׳ לאפוקי אורחין דאכלי בבנישתא. ותקיימא לן בהא כשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה. סבור מינה הני מילי מבית לבית אבל מפינה לפינה בחד ביתא לא. ואמינקא דשמואל אפי׳ מארעא לאינרא הוה הדר מקדש. ואף רב הונא סבר אין קדוש אלא במקום סעודה דרב הונא קדיש בעא למיכל ואעילי׳ למאני׳ לבי גגנא דרבה בריה וקדיש ואכיל. ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דאמר (רב הונא) [אביי] כי הוינן בי מר הוה מקדש והוה אמר לן טעמו מידי הבא דילמא אדאזליתו לאישפיזיכו אתעקרו לכו שרגא ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה. אינו ואמר אביי כל מילי דמר דהוא רבה בר נחמני רבינה עביד כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל מחיורין הציצית מבגד לבגד ותלין אותו לבגד אחר. וכמדליקין מנר לנר של חנוכה. והלכה כר׳ שמעון בגרירה דתניא גורר אדם מטה כסא וספסל בשבת ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. ואיך עביד בהא כשמואל. ואמינקא כחומריה דרב עביד כותיה מקולי לא עביד והבא מיקל הוא: א״ר יוחנן אחד שינוי יין

אף ידי קידוש לא יצאו. דאין קידוש אלא ממקום סעודה משום דכתיב וקראת לשבת עונג. כלומר במקום קריאת קידוש שם תהא עונג:

ולשמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא. לרב צריך לקדושי בבי כנישתא להוציא כל אותם שאין להם בתי בית שלא יטרחו לקדש בביתם:

דאכלו ושתו וגנו בבי כנישתא. ולא״ת והא אמרי׳ בפ׳ בתי הכנסת (מגילה דף כח.) בתי כנסיות אין אוכלין בהן ואין שותין בהן אע״ג דאכילה ושתיה של מצוה מותר כדאמרי׳ מירושלמי[1] שהיו אוכלים שם בקידוש החדש וגם עכשיו נוהגין לשתות כוס הבדלה ובריית מילה מ״מ שאינה של מצוה ושינה אסור ואפי׳ בשל בגל אין אוכלין בהן דקאמר התם[2] רבינא ורב אדא בר אהבה שלא היו רוצים לישנם בבית הכנסת מפני הגשמים אי נמי משום דשמעתא בעיא לעולמא והא דקאמר התם בתי כנסיות של בבל על תנאי עשויין הייו לאחר שיחרבו שאין נוהגין בהן קדושה וי״ל דלאו דוקא בבי כנישתא אלא תדירים שהיו סמוכין לבית הכנסת קרי בי כנישתא ומשם היו שומעים הקידוש ולפי מה שפירשתי דממקום למקום אחד בית כשדעתו לאכול ממקום אחר יש קידוש כו׳ אמי שפיר:

אבל ממקום למקום בחד ביתא. פי׳ מחדר לבית או מבית לעליה כמו מאינרא לארעא אבל מפינה לפינה יש קידוש כי היכי דלא תשוב שיטי מקום בסמוך ולקמן גבי שיטי מקום דקאמר לא שנו אלא מבית לבית ומיהו[3] שני מקומות בחד בית קרי ליה מבית לבית ומיהו י״ם דגרסי הכא מפינה לפינה כו׳[4]:

טעימו מידי. גרסה דהיינו טעימת לחם כדאמרינן בפ״ג דסוטה (דף כב:) כדאמרי אינשי ניטעום מידי ואזלי ואכלי ושתו ואם מועיל מיני תרגימא להשלים ג׳ סעודות שבת כמו בסוכה[5] היינו דוקא בסעודה שלישית אבל לא בסעודת ערבית ושחרית שהם עיקר כעוד שבת: **ובקידושא** דהכא לא נפקיתו. ומה שלא היה מקפיד על סעודת שבת שלא[6] לאכול בלא נר כדפי׳ בקונטרס היינו משום שיוכלו לעשות לאחר שלא סעודות או שמא יוכלו לאכול ממקום שיש שם נר ואין יין: **מתירין** מבגד לבגד. ואע״ג דשמואל אית ליה בפ׳ התכלת (מנחות דף מא.) כלי קופסא חייבין בציצית מודה אם אין ציצית לכל בגדיו שיחיר ציצית מבגד שמלבישו ליתן בבגד שרוצה ללבשו ותהא המלוה עליו: **והלכה** כר״ש בגרירה. קשה תיפוק ליה משום דרבי יוחנן סבר כר״ש דפרק בכמה דוכתי (שבת דף פח.): והא מ״ר יוחנן הלכה כתתם משנה ותנן גזיר חופף ומפספס כו׳ אלמא ס״ל דדבר שאין מתכוין מותר י״ל שמא רבי יוחנן לא סבר לה כוותיה בגרירה לפי שקרוב לעשות חרץ ודמי לפסיק רישיה: **ורבי** יוחנן אמר אף ידי יין יצאו. ומיירי שאינו בבית הכנסת אע״ג דלענין קידוש יצאו בשמיעה כדפי׳ לעיל (ג) לענין יין לא פטר אע״ג שהה דהוי הפסק כדאמרי׳ בפ׳ כילד מברכין (ברכות דף מ.) גבי המוציא שאם הפסיק צריך לחזור ולברך: **שינוי** יין א״צ לברך. מיהו הטוב והמטיב צריך לברך כדאמרינן בברואה (שם דף נט:) ופי׳ רש״ס דווקא היכא דמשומה מן הראשון וכן בהלכות גדולות וכן משמע בירושלמי דסוף כילד מברכין דקאמר אמר בר רב הונא אמר יין אדם ויש צריך לברך שינוי יין לא צריך לברך שינוי מקום צריך לברך היכא דעבד כמו שהוא שינוי מקום משמע ברואה גורה אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. ואיך עביד בהא כשמואל. ואמינקא כחומריה דרב עביד כותיה מקולי לא עביד והבא מיקל הוא: א״ר יוחנן אחד שינוי יין

אף ידי קידוש לא יצאו אלא לרב למה ליה לקדושי בביתיה כדי להוציא בניו ובני ביתו ושמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא [1]לאפוקי אורחים ידי חובתן דאכלו ושתו וגנו[2] בבי כנישתא ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל [3]אין קידוש אלא במקום סעודה סבור מינה הני מילי מבית לבית אבל ממקום למקום בחד ביתא לא אמר להו רב ענן בר תחליפא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דשמואל ונחית מאינגרא לארעא והדר[4] מקדש ואף רב הונא סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דרב הונא קדיש [5]ואיתעקרא ליה שרגא ועיילי ליה למניה לבי גגניה דרבה בריה דהוה שרגא וקדיש וטעים מידי[6] אלמא קסבר אין קידוש אלא במקום סעודה ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דאמר אביי כי הוינא בי מר כי הוה מקדש אמר לן טעימו מידי דילמא אדאזליתו לאושפיזא מתעקרא לכו שרגא ולא מקדש לכו בבית אכילה ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה איני[7] והאמר אביי כל מילי דמר הוה עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל[8] [9]מתירין מבגד לבגד [10]ומדליקין מנר לנר והלכה כר״ש בגרירה דתניא [11]ר״ש אומר [12]גורר אדם מטה כסא וספסל בשבת ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כחומרי דרב הוה עביד בקולי דרב לא הוה עביד ור׳ יוחנן אמר[13] אף ידי יין נמי יצאו ואזדא ר׳ יוחנן לטעמיה דא״ר חנין בר אביי א״ר פדת אמר ר׳ יוחנן אחד שינוי יין ואחד

דין חדש ישן צריך לברך לפי שהישן טוב מן החדש אבל שינוי יין סתם אין צריך לברך כיון שאין יודע שהשני משומה מיהו עובדא דמר הכי פליג עליה דקאמר דעל כל חבית וחבית מברך מה היה מברך אמר רבי יוחנן כשם רבי ברוך הטוב והמטיב משמע בכל ענין אפילו מטעמא לבשא מיהו יש לחוות שהיה מברך לפי שלא היה מכירו אבל אם יודע שהשני גרוע לא ונראה דאפילו השני גרוע מברך דעל ריבוי יינות הוא מברך ובלבד שלא יהיה האחרון רע יותר מדאי שאין יכולין לשתותו אלא מדוחק וצריך לברך הטוב והמטיב כין בשעת סעודה כין שלא בשעת סעודה ויחיד אין צריך לברך אי ליכא אחרינא בהדיה כדמוכח בברואה (שם) ולוקח כיין מברכין לפי שזיבלו כרמיהן בדמיהן של ישראל[14] והטוב שלא הסריחו והמטיב שמתנו לקטורה[15] [ועיין תוספות ברכות נט: ד״ה הטוב]:

אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן. פירש רש"ס כגון מים ופירות שאין צריכין לברך לאחריהם ברכה המזונה מעין שלש ומה"ט מ"ל לברך במקומן הלכך עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה לאחריהם היא ולריך לברך מתחלה אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומן כגון יין וכל ז' מינין לקיבעה קמא הדר והא דתנן בברכות (דף נא:) מי שאכל ושכח ולא בירך לכתחלה צריך לברך במקומו הכל ז' מינים מיירי וברייתא דמייתי בסמוך לא גרסינן לשתות יין מדמדקדק הגמ' דאיירי בדברים הטעונים ברכה לאחריהם ממקומן מדקתני עקרו ולא דייק מדקתני יין שהוא מז' מינין אבל בברייתא דתניא כוותיה דרב חסדא גרסי' יין ומיהו קשה דלא הוה יין בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן מ"כ אמאי איתותב ר' יוחנן לעיל דרבי יוחנן איירי בין דאמאי דקאמר ר' יוחנן אף ידי יין נמי יצאו קאמר ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר שיטי מקום מ"ל לברך ובברייתא איירי בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן ועוד דא"כ פליג רב חסדא ורב ושמואל דאמרי לעיל ידי יין לא יצאו ולכאורה משמע דלא פליג אלא עם רב ששת עוד קשה דאמר בירושלמי ס"פ כילד מברכין היה אוכל במזרחה של תאנה ובא לו במערבה צריך לברך אלמא מז' מינין נמי שיטי מקום צריך לברך ודוחק לומר דאמיא רב ששת שאין הלכה כמותו לכך נראה דיין וכל ז' מינין לא הוו בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהם ממקומן אלא פת וכל מיני פת שמברכין עליו המוציא או במה כל מיני מזונות שיש בהם מה' מינין הוו בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהן ממקומן ולהאי פי' נמי לא גרסינן בברייתא דבסמוך לשתות יין ולא בדתניא כוותיה דרב חסדא דנפת או בה' מינין מיירי מדקתני עקרו וכן הלכה בכל דבר חוץ מפת ומיני מזונות שהם מתמצת מינין מ"ל ברכה לאחריהם ממקומן ושיטי מקום צריך לברך בהם ושיטי מקום הייט אפי' בחד בית כמו מאיגרא לארעא או מחדר לבית אבל מפיסה לפיסה לא ולכל הפירושים אם הלך בתמצע סעודה למקום אחר יכול לשתות יין או מים בלא ברכה דכיון שהוא בתוך הסעודה לקיבעה קמא הדר: **כשהן** יוצאין טעונין ברכה למפרע בו'. משמע היכא דליכא היסח הדעת לא קני שיברך ברכת המוציא אלא צריך שיברך ברכת המזון וא"כ הא דאמר לקמן (דף קג:) כיון דאמר הב ונברך איתמר לכו למישתי הייט עד שיברך ברהמ"ז וכן משמע בגילד מברכין (ברכות דף מב.) דקאמר רבה ורבי זירא הוו אכלי סליקו תבא מקמייהו אייתי להו ריסתנא רבה אכל ורבי זירא לא אכל א"ל לא סבר לה מר פילקא אסור מלאכול א"ל אנא אתכא דרים גלותא סמיכנא והשתא אם לא היה צריך לברך בהמ"ז למה לא אכל ויש לדחות דאותו מאכל היה מעורב בו לחם והיה לו טורח ליטול ידיו ולברך המוציא והא דקאמר הכא טעונין ברכה למפרע הייט משום שמא ישהו מלאחור עד שירעבו ואז לא יוכלו לברך ברהמ"ז כדאמר בחלו דברים (שם דף נא:) ומיהו אם יצאו ולא בירכו למפרע כשיחזרו לא יברכו רק ברכת המוציא ותדע דאם לעולם טעונין ברכה למפרע אמאי אילטריך לאשמעינן כשהן חוזרין דמברכין ברכה לכתחלה פשיטא כיון דלעולם מברכין למפרע והא דאמר כשמעתין שיטי מקום צריך לברך ליכא לתרוצי הכי דרבי יוחנן קתמה קאמר שיטי מקום איט צריך לברך בכל דבר הנאכל קאמר מדלא פירש שהאמורא יש לו לפרש דבריו יותר מן הברייתא ושל יודעין היו האמוראין שהשיטו מהיות בברייתא לרבי יוחנן דבכל מקום קאמר רבי יוחנן שיטי מקום איט צריך לברך אבל הברייתא שקדמה להם הרבה יש להם לפרש כן וכן: אחד זה ואחד זה. כן טעונין ברכה לאחריהן במקומן כן שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן אין צריכין לברך ברכה שלאחריהן: **קשיא לרב חסדא.** דאילו לרב חסדא אפילו לא חזרו למקומן אלא גמרו סעודתן במקום אחר אין צריך לברך מתלה הואיל ועדיין לא בירך לאחריהן וסבא מוכח דאפילו חזרו למקומן הראשון צריך לברך מתלה:

ואחד שינוי מקום צריך לברך מיתיבי [א] **שינוי מקום צריך לברך שינוי יין אין צריך לברך תיובתא דרבי יוחנן תיובתא יתיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ויתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא** [ב] **הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא שנו אלא מבית לבית אבל ממקום למקום** [ג] **לא א"ל רב אידי בר אבין הכי תנינא לי' במתניתא דבי רב הינק ואמרי ליה במתניתא דבי בר הינק כוותיך ואלא רב הונא** [ד] **מתניתא קמ"ל רב הונא** [ה] **מתניתא לא שמיע ליה ותו יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך מיתיבי** [ו] **בני חבורה שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן או לקראת כלה כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה בר"א שהניחו שם זקן או חולה אבל לא הניחו שם לא זקן ולא חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה מדקתני עקרו רגליהן מכלל דבדברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן וטעמא דהניחו שם זקן או חולה הוא דכשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה אבל לא הניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה קשיא לרב חסדא אמר רב נחמן בר יצחק**

מאן

ואחד שינוי מקום. לכל דבר הנאכל אם אכל ממנו במקום זה ומחר ואוכל במקום אחר מ"ל לברך שניה וכגון אלא היה לו היסח הדעת ביניהם: **שינוי מקום צריך לברך.** כרב ושמואל דאמרי ידי יין לא יצאו ותיובתא דרבי יוחנן: ה"ג **במתני' דבי רב הינק** כוותיך **ותו יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה.** ולא גרסי' מתני' אתא לאשמועי' ושיטא גמור היא שכן הוא שיטת הגמרא להשמיענו האמורא דבר המפורש בברייתא דזימנין שאין הכל מקילין בברייתא וגם האמורא עצמו זימנין דלא ידע לה להיא בריתא עד דמייתי ליה קייעתא מיני ולפי שראו דיתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה וטעו לומר מכלל שחזר בו ממה שאמר למעלה משמיה דרב הונא והגיהו בספרים קוטיא זו ואינה אלא שני דברים אמר רב חסדא בהיא בריתא חדא משמיה דרב הונא וחדא משמיה דנפשיה: **בדברים שאינו טעונין ברכה לאחריהן במקומן.** כגון מים או פירות שאין טעונין ברכה המזונה בפני עצמן אלא טרף נפשות רעות הלכך מ"ל לברך במקומן אחריהן דודאי כיון דעמד והלך במקום אחר עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה אחריתי היא ולריך לברך מתחלה: **אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן.** כלומר ברכה המזונה בפני עצמן (והלכך) צריכין במקומן כגון שבעת המינין דאית בהו ברכה אחת מעין שלש הואיל ולא בירך אחריהן והלך במקום אחר לסעוד על דעת קביעות הראשונה הלך לברך ברכה אחת על שתיהן ולפניהן נמי מ"ל לחזור ולברך. מהכא שמעינן דהא דתנן (ברכות דף נא:) מי שאכל ושכח ולא בירך כ"ש אומרים כו' ושמעינן מינה דלכתחלה צריך לברך במקומו בשבעת המינין מיירי דאיכא כעין ברכת המזון ברכה אריכתא ותשיעתא מעין שלש: **לקיבעיה קמא הדר.** כלומר על דעת סעודה הראשונה הוא אוכל עכשיו לסיים סעודתו. ופ"ת אמאי אותיבניה לרבי יוחנן מהך בריתא תיובתא הא איכא לתרוצי בריתא כרב חסדא בשאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן ומילתיה דרבי יוחנן בטעונין והלכך אין צריך לברך ליכא לתרוצי הכי דרבי יוחנן קתמה קאמר שיטי מקום איט צריך לברך בכל דבר הנאכל קאמר מדלא פירש שהאמורא יש לו לפרש דבריו יותר מן הברייתא ושל יודעין היו האמוראין שהשיטו מהיות בריתא לרבי יוחנן דבכל מקום קאמר רבי יוחנן שיטי מקום איט צריך לברך אבל הברייתא שקדמה להם הרבה יש להם לפרש כן וכן: אחד זה ואחד זה. כן טעונין ברכה לאחריהן במקומן כן שאין טעונין שאין משבעת המינין: שהיו מסובין לשתות [ז] ועקרו רגליהן בו'. גרסינן ולא גרסי' יין: **כשהן יוצאין אין טעונין ברכה** (ד) **לאחריהן למפרע.** כלומר לברך ברכה שלאחריהן הואיל ועתידין לחזור: ה"ג **בדא** בו'. ולא גרסי' בהא רבי יהודה: **מדקתני עקרו מכלל דבדברים הטעונין** בו'. דעקירות [ח] משמע דמשום מהירות חתן וכלה הן נעקרין אבל אם לא כן עדיין היו צריכין לעמוד ולברך ברכה שלאחריהן: **קשיא לרב חסדא.** דאילו לרב חסדא אפילו לא חזרו למקומן אלא גמרו סעודתן במקום אחר אין צריך לברך מתלה הואיל ועדיין לא בירך לאחריהן וסבא מוכח דאפילו חזרו למקומן הראשון צריך לברך מתלה:

מסורת הש"ס עם חוספות

א) מכות נט:, ב) [ולקמן הסנה ת. מנחות יז:], ג) [שנה דף יט: וש"נ], ד) תוספתא ברכות פ"ד.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מברכים וכו' לאחריהם במקומן כגון מים: (ב) ד"ה אבל וכו' לסעוד על דעת קביעות: (ג) ד"ה מדקתני וכו' דעקירה משמע וכו' ולברך תחלה ברכה שלאחריהם: (ד) רשב"ם ד"ה כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע כל"ל ומיהו לאחריהן ממתן:

ליקוטי רש"י

שינוי מקום. לא מכלון אלא לגמ מאחר ומיתלו לו יין. שינוי יין. אחר יין בסעודה ומיתלו לו יין אחר טוב מן הראשון אין צריך לברך טורא פרי הגפן (ברכות נט:).

הגהות וציונים

(ה) לא שנו אלא מבית לבית אבל מפינה לפינה לא כצ"ל. מהרש"א (גליון) וכ"ה בכה"י וברוב הראשונים. ועיין ביאור הלכה סימן קע"ח שהאריך בחילוקי הגירסאות: (ו) [ברש"י שבאלפס ליתא] (גליון): (ז) עי' רש"ש שכתב דמכאן ואילך הוא תוספת מאיזה תלמיד עפ"י פירש"י והר"ן, ואינו מהרשב"ם, ומישב בזה קו' מהרש"א: (ח) נראה דל"ג "לשתות", עיין רשב"ם קב ע"א בד"ה ע"ז ד"ה ה"ג, ועיין בריא"ם הורוביץ קב ע"א: (ט) צ"ל דעקירה משמע כך הגיה הב"ח ברש"י: (י) בכה"י נוסף וחזר יכול:

מאן תנא עקירות רבי יהודה דתניא חברים שהיו מסובין ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בזמן שהניחו שם מקצת חברים אבל לא הניחו שם מקצת חברים כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה אלא טעמא דבדברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן דכשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה אבל דברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן אפילו לרבנן כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחילה לימא תיהוי תיובתא דר' יוחנן [6] ולאו מי אותביניה חדא זימנא נימא מהא נמי תיהוי תיובתא "אמר לך ר' יוחנן הוא הדין דאפילו דברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן נמי אין צריכין לברך והא דקתני עקרו רגליהן להודיעך כחו דר' יהודה דאפילו דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן טעמא דהניחו מקצת חברים אבל לא הניחו מקצת חברים כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה תניא כוותיה דרב חסדא [8] חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהן וחזרו אין צריכין לברך תנו רבנן [9] בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום מביאין לו כוס של יין ואומר עליו קדושת היום ושני אומר עליו ברכת המזון דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך [10]

גמרו

מאן תנא. להך ברייתא דקתני אע"ג דדברים הטעונין ברכה לאחריהן [2] צריך לברך רבי יהודה היא: חברים שהיו מסובין ועקרו כו'. ולא גרסינן לשתות יין: ומקשינן אלא טעמא דבדברים הטעונין ברכה לאחריהם. משום הכי פליגי רבנן עליה דר' יהודה. הא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן אפילו רבנן מודו דצריך לברך פעם אחרת בתחלה: לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן. דאמר לעיל שיעור מקום אין צריך לברך ולא מפליג בין דברים הטעונין לדברים שאין טעונין: לאו אותביניה חדא זימנא. לעיל: ה"ג תניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשתות יין כו'. והייט כרב חסדא דאמר דברים שטעונין ברכה לאחריהן (ה) אין צריך לברך והא דהדיא מסייעא לרב חסדא מדקתני יין אבל דהדיא דלעיל לא תנא יין דהדיא: ואומר עליו קידוש היום. בתמצא קעודתו: ושני. מיד אומר עליו ברהמ"ז ומפסיק כדאמר ר' יהודה לעיל [3] ומיהו הואיל והגיע שונת קידוש צריך לקדם תחלה. ולא [7] גרסינן לאמן אומר עליו ברכת המזון שני אומר עליו קדושת היום:

גמרו

רשב"ם

מאן תנא עקירות. מאן תנא להך ברייתא דקתני אע"ג דדברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן צריך לברך רבי יהודה היא: ה"ג חברים שהיו מסובין ועקרו רגליהם כו'. ולא גרסי' לשתות יין: א"ר יהודה במה דברים אמורים כו'. מכלל דרבנן פליגי עליה בריתא דאע"ג דלא הניחו שם מקצת חברים אין צריך לברך כרב חסדא דא"ל יוחנן בעירובין בפרק חלון (דף סב.) כל מקום שאמר ר' יהודה במה לאתוי אימתי לפרש דברי חכמים נמי: ומקשינן אלא טעמא דבדברים הטעונין ברכה לאחריהן. משום הכי פליגי רבנן עליה דרבי יהודה הא בדברים שאין טעונין אפי' רבנן מודו דצריך לברך פעם אחרת בתחלה: לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן. דאמר לעיל שיעור מקום אין צריך לברך ולא מפליג בין דברים הטעונין לדברים שאין טעונין: לאו אותביניה חדא זימנא. לעיל: נימא תיהוי תיובתא נמי מהא. שאם יבא אדם ויברך להך קמייתא לא יכנס אותה על ידי בריתות אחרות נותבה מהך: להודיעך כחו דר' יהודה כו'. כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע כו' אבל בשאר דברים לא היה יכול לומר (ב) טעונין ברכה למפרע כו' דהא אין צריכין ברכה לאחריהן במקומן. וליכא לאקשויי אדרבה ליסמעינן דברים שאין צריכין ברכה לאחריהן במקומן להודיעך כחן דרבנן דמקילין כל כך שאפי' (הס) [עליה"] אין צריכין לברך ומשום דכח היתרא עדיף אין לומר כך דאין כחן כח ותשיבות אם אין מצריכין לברך דסברא הוא דכיון שלא היה היסח הדעת מינתים למה יחזור ויברך אבל כח דר' יהודה עדיף טפי שמתמיר שמי תומרות על דברי חכמים דלא מיבעיא דברים שאין צריכין ברכה לאחריהן במקומן שחייב (לאחריהם) לברך אע"פ שאמריו פוטרין [9] אפילו דברים הצריכין ברכה לאחריהן ממקומן נמי דחייב הלכך הכא כח דאיקורא עדיף: "ה"ג תניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשתות יין כו'. והייט כרב חסדא דאמר דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן א"ל לברך והא דהדיא מסייעא לרב חסדא מדקתני יין אבל ההוא דלעיל לא תנא יין דהדיא. מיהו שמעינן מסמעתין שיעור יין אין צריך לברך ברכת היין אבל מברך הטוב והמטיב שיעור מקום בשבעת המינין שטעונין ברכה לאחריהן במקומן מעין שלש כגון אוכל בבית זה וחזר ואכל בבית אחר קודם שמברך אחריהן או שאכל בבית זה והלך לשוק וחזר וגמר סעודתו בבית אחר [8] בכל אלו אין צריך לחזור ולברך תחלה דלקיבעיה קמא הדר דהא תניא כוותיה דר"מ אבל שאר פירות ומשקין שאינן משבעת המינין שאינן צריכין ברכה לאחריהן במקומן ואכל בבית זה וחזר ואכל בבית אחר צריך לברך תחילה אבל מפיה לפיה בבית אחד אין צריך לברך כדתניא במתניתא דבי רב סינק ומשום דקבעי למיתני ועקרו רגליהן כדי לילך לבית המדרש הלכך נקט חברים תלמידי חכמים: ה"ג תנו רבנן בני חבורה שהיו מסובין וקידש עליהן היום מביאין לו כוס של יין ואומר עליו קדושת היום באמצע סעודתו והשני מיד אומר עליו ברכת המזון ומפסיק. כדאמר ר' יהודה לעיל ומיהו הואיל והגיע שעת קידוש צריך לקדם תחלה. לשון אחר גרסינן לאמן אומר עליו ברכת המזון שני אומר עליו קידוש היום ומוספתא דברכות מוכח כלשון ראשון: ר' יוסי אומר אוכלין והולכין. עד שתגמר סעודתן אי נמי [7] הולכין ואוכלין משתחשך ור' יוסי לטעמיה דלדידיה אין מפסיקין כלל [3]:

גמרו

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [עיתוס דף ל.] ב) תוספתא ברכות פ"ח ה"ג. ג) קב. ד) דף קג. ה) פ"ד הי"ח. ו) עיין תוס' חולין דף פו: בסוד"ה אסור ומהרש"א שם.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג וכו' אחריהן במקומן אין צריך: (ב) רש"ם ד"ה להודיעך וכו' לא היה יכול לומר בשהן יוצאין טעונין וכו' שאפילו הכי אין צריכין:

גליון הש"ם

גמ' א"ל ר"י ה"ה וכו'. ק"ל דאם כן גם מהתם ליכא תיובתא דשני מקום צריך לברך אחת בריי ולזיטו סבר מת"ק: רשב"ם ד"ה ה"ג ת"ב דריח ובתוס' ד"ה ת"ב דר"ח. קשה לי לתלי דאלרבו הא כפשוטו ניחא דלא מייתי ראיה מברי' דלעיל ד"ל דעקר עקרו לרגלה דלרי וכדדמי לעיל אלינא דר' יוחנן לזה מייתי מיתתא מהך ברייתא דלא קתני פלוגתא א"ב מדנקט עקרו תוכה דמיקא מטעוה ברכה ממקומה:

הגהות וציונים

א) ברוב ספרים תניא כוותיה דרבי יוחנן (בעל המאור) ע"ש ובהשגות הראב"ד, ובמאירי איתא דיש שגרסו תניא כוותיה דרב ששת עי"ש. והריטב"א גרס חברים וכו' ול"ג דרב ששת עי"ש. ב) הגרסא העיקרית הולך ואוכל משתחשך (השגות הראב"ד, עי"ש) שם וכ"ה ברשב"ם ר"ה ר' יוסי ובראשונים: ג) יש להוסיף במקומן וכ"ה ברשב"ם: ד) א"א גרס וכו' כצ"ל (נגד יוסף) וכ"ה ברשב"ם: ה) אלא אפילו כצ"ל (מנחם משיב נפש, באה"מ): ו) "בבית אחר" ליתא בכה"י ובדפו"י: ז) האי "אי נמי" פירושו אפילו (מצוד דבש): ח) רשב"א כצ"ל (קרבן נתנאל סימן י אות ט, ר"י"א תכר בי"מ):

מאן תנא עקירות שנריך לברך (להניח) שם וקן אר תולה ר' יהודה היא דתניא חברים שהיו מסובין עקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשיצאין אין טעונין ברכה אין טעונין ברכה לכתחלה. א"ר יהודה בד"א כשהניחו שם זקן אר תולה וכו'. וביון דסלקא לדרב חסדא בקשיא אע"ג דמוקמי לה בר' יהודה שנרא הוא ולא סמכינן עלה אלא עבדינן ברב ששת דמחמיר ושפי עדיף. ובן ר' יוחנן כיון דאיתחזב נדחו וקיימא לן דכל שנרי מקום צריך לברך וכן הלכה: תניא חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהן חזרו אין צריכין לברך. ת"ר בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום מביאין לו כוס ראשון ומקדש שני מברך עליו ברכת המזון דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אוכלין עד שתחשך

רבינו חננאל

הדפסה בריזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה